

CONCEPTUL DE STATUT JURIDIC AL SUBIECTULUI RĂSPUNDERII JURIDICE

V. DOBÎNDA
doctorand, ULIM

În acest articol se propune o abordare complexă a conceptului de statut juridic al subiectului răspunderii juridice. Principala idee înaintată este că nu poate exista răspundere juridică fără respectarea anumitor drepturi și libertăți ale autorului faptei ilicite în cadrul tragerii la răspundere juridică. Acest cumul de drepturi, libertăți și obligații formează un statut juridic special. Prin intermediul statutului juridic special sunt reglementate raporturile juridice dintre cel ce a comis fapta ilicită și stat, izvorâte în virtutea comiterii faptei ilicite. Statutul juridic al subiectului răspunderii juridice își găsește expresia în normele juridice și raporturile juridice de facto reglementate de aceste norme.

Cuvinte-cheie: *statutul juridic, subiect al răspunderii juridice, drepturi și obligații, raport juridic de răspundere.*

THE CONCEPT OF LEGAL STATUS OF THE SUBJECT OF LEGAL LIABILITY

This article follows a complex approach to the concept of legal status of the subject of legal liability. The main idea is that there can be no legal liability without due respect for certain rights and freedoms of the perpetrator of the wrongful act when bringing him to justice. This combination of rights, freedoms and obligations forms a special legal status. The special legal status regulates the legal relations between the perpetrator and the state, arising from the commission of the wrongdoing. The legal status of the subject of legal liability is expressed in the legal norms and legal relations governed de facto by these norms.

Keywords: *legal status, subject of legal liability, rights and obligations, legal liability report.*

Introducere. La examinarea categoriei de statut juridic, un șir de cercetători din domeniu disting două categorii: situație/cadru juridic și statut juridic [12, p.49]. Opinăm că o astfel de distincție nu reprezintă valoare sub aspect practic, iar în acest sens considerăm că ambele categorii coincid atât din punct de vedere etimologic, cât și din cel al esenței.

Doctrina juridică distinge statutul general al persoanei, statutul special și cel individual. În viața reală aceste categorii nu se manifestă separat și independent, ele fiind într-o continuă și permanentă interconexiune și interacțiune. Statutul juridic general reflectă cele mai importante conexiuni de ordin juridic dintre stat și societate pe de o parte, iar pe de alta dintre cetățeni. Această categorie cuprinde tot ce este specific tuturor, fără a include ceea ce este particular. Însă, caracteristica statutului juridic al subiectului răspunderii juridice nu se consumă odată cu cunoașterea statutului general al persoanei, diversitatea raporturilor sociale dau naștere diverselor situații juridice, statutelor juridice individuale și speciale.

Diferențierea cadrului juridic al diferitor grupuri de oameni (iar în rezultat configurarea statutelor speciale) este justificată prin ideea de echitate socială, care ne obligă la identificarea și individualizarea contribuției fiecărui cetățean în sistemul social, la individualizarea statutului juridic al fiecăruia, la luarea în considerație a particularităților activității sale. De aceea, generarea statutelor juridice speciale reprezintă rezultatul reglementării juridice a relațiilor sociale.

Statutul juridic al subiectului răspunderii juridice își găsește expresia în normele juridice și raporturile juridice *de facto* reglementate de aceste norme. Prin intermediul statutului juridic sunt reglementate raporturile juridice dintre cel ce a comis fapta ilicită și stat, izvorâte anume în virtutea comiterii faptei ilicite.

Scopul studiului îl constituie analiza statutului juridic al subiectului răspunderii juridice. Cadrul juridic aceluia ce a comis fapta ilicită, drepturile, obligațiile și garanțiile lui, reglementate de dreptul material, constituie obiect de analiză a acestei investigații. Statutul subiec-

tului răspunderii juridice își găsește expresia în normele și raporturile juridice reglementate de aceste norme.

Metodele aplicate și materialele utilizate în această lucrare sunt cele folosite tradițional în cercetarea unui astfel de fenomen complex cum este fenomenul răspunderii juridice. Analiza complexă, sinteza opiniilor doctrinare, comparația sistemică și logica expunerii ideii formează suportul metodologic al acestei investigații.

Rezultate și discuții. Proclamând în Constituție și fixând în legi drepturile și libertățile persoanei circumscrise statutului său juridic, statul își stabilește limitele competenței. În același timp, el își asumă obligația să asigure, să protejeze, să garanteze și să promoveze statutul juridic al persoanei, creând, în acest scop, mecanisme instituționale și procedee juridice eficiente.

În rezultatul luării în considerație a particularităților ce generează statutele speciale, aceste categorii de statut se caracterizează printr-un grad mai mic de generalitate, întru-

cât se referă la un grup mai restrâns de persoane unite printr-un semn distinctiv comun (în cazul nostru - comiterea faptei ilicite).

Cadrul juridic al celui ce a comis fapta ilicită, drepturile, obligațiile, garanțiile lui reglementate de dreptul material, reprezintă statutul juridic special al subiectului răspunderii juridice. Statutul subiectului răspunderii juridice reprezintă într-o oarecare măsură transformarea statutului juridic general al subiectului în urma comiterii faptei ilicite și, în mod corespunzător, a nașterii în raport cu acesta a unor drepturi și obligații specifice.

Analizând obligațiile juridice ale subiectului răspunderii juridice, din cadrul statutului său special, menționăm din start că în raport cu acesta se naște obligația de a suporta consecințele negative reglementate de sancțiunea normei juridice ce a fost încălcată, adică de a purta răspundere juridică. Consecințele negative se exprimă în limitări ale drepturilor, libertăților, intereselor legitime ale făptuitorului.

Referitor la limitări în drepturi, prof. E. Aramă notează că, libertatea unui subiect nu poate încălca libertatea altuia, fiecare poate face liber numai ceea ce pot face liber ceilalți, astfel încât în mod inevitabil apare problema limitării drepturilor. *Limitarea* se poate considera ca o modalitate civilizată de a reglementa libertatea persoanei în societate. În viziunea cercetătoarei, o trăsătură distinctă de bază a limitărilor este că ele micșorează volumul posibilităților, a libertăților, deci și a drepturilor, ceea ce se face cu ajutorul stabilirii obligațiilor, pedepselor, interdicțiilor. Menirea limitărilor este îngustarea libertății și împiedicarea realizării intereselor antisociale ale persoanei [1, p.57].

Limitarea, în opinia autorului A. Regus, nu poate fi confundată cu *restrângerea*. Astfel, între noțiunea de limitare și restrângere, principala distincție este că prima, este un element de conținut al dreptului și e necesară pentru exercitarea sa, în

timp ce, restrângerea, prin măsuri dispuse de către autoritățile statului, îngreudește exercitarea unui drept în vederea protejării sau realizării unui scop legitim [10, p.54-57].

Unii cercetători, de asemenea, fac distincție dintre *limitele* drepturilor și libertăților și *limitarea* acestora.

Suntem de acord cu prof. D. Micu, care menționează la acest capitol că *limita* este necesară ca și *limitarea*, numai că prima oferă deschiderea, pe când a doua îngreudește și deci, este un fenomen negativ. În acest sens, precizează autorul prevederea în lege a unor drepturi și libertăți nelimitate sau a căror exercitare este nelimitată produce consecințe negative, care provin atât din necircumscrierea cadrului lor de exercitare, cât și din lipsa lor de conținut real. Absența limitelor prevăzute de lege care să permită diferențierea comportamentului legal cu cel ilegal, al modului de exercitare a dreptului în conformitate cu legea sau în contradicție cu litera și spiritul ei, deschide calea arbitrariului, al interpretărilor, care nu se bazează pe normele de drept pozitiv și conferă, astfel, sistemului juridic, trăsături improprii statului de drept. Astfel spus, drepturile și libertățile sunt reglementate de lege, dar exercitarea lor este limitată sau restrânsă, întrucât lipsește caracterul efectiv real. Comportamentul titularilor unor drepturi "nelimitate" prin lege este considerat legal sau ilegal pe baza unor criterii stabilite discreționar de către organele de aplicare a dreptului [5, p.141].

Un alt autor, G. Liceanu sublinia în acest context că, libertatea are sens numai în condițiile existenței limitei, deoarece pentru a se manifesta ea trebuie să depindă de ceva să se circumscrie unor coordonate: "libertatea umană se interpretează într-un mănunchi de limite, care sunt condiția exercițiului" [4, p.11].

Gradul de limitare nu este același, acesta fiind direct dependent de pericolul social generat de comiterea faptei ilicite, de sancțiunea juridică

ce se aplică făptuitorului. De exemplu, subiectele aflate în detenție sunt limitate în circulație, în dreptul de a alege genul de activitate, neavând practic posibilitatea de a-și exercita drepturile în afara locului de detenție. Unele Constituții, de exemplu, a Federației Ruse stipulează expres îngredirea dreptului de vot al persoanelor aflate în detenție (art. 35 alin. (3)) [13].

Mai puțin dure sunt limitările la care este supus subiectul ce a comis fapte ilicite mai puțin grave. Spre exemplu limitarea dreptului de a conduce mijlocul de transport limitează proprietarul care a comis contravenția, în utilizarea propriului mijloc de transport, fapt care în mare parte reprezintă limitarea dreptului de proprietate, care este un drept constituțional. Repararea daunei prin achitarea unei compensații în cazul unei fapte ilicite civile poate fi privită ca o limitare a dreptului de a administra propriile mijloace financiare. Demiterea poate fi privită și ca o limitare în libera alegere a genului de activitate, acest lucru însemnând că, în ciuda voinței proprii, subiectul va trebui să își înceteze activitatea în cadrul întreprinderii/instituției la care este angajat în momentul comiterii abaterii disciplinare.

O limitare semnificativă a drepturilor și libertăților persoanei, care a comis fapta ilicită, este identificată și în simplul fapt că aceasta nu are dreptul de a decide vis-avis de suportarea sau nesuportarea consecințelor negative ce decurg din aplicarea sancțiunii juridice pentru fapta comisă. În plus, respectarea strictă a tuturor limitărilor impuse reprezintă la rândul său o obligație suplimentară ce decurge din situația juridică a făptuitorului. De exemplu, ispășirea pedepsei de detenție în locuri speciale, achitarea amenzii administrative în termeni fixați de lege etc.

De rând cu obligația generală de a suporta consecințele comiterii faptei ilicite, subiectului i se impută o altă obligație de natură materială - cea de a apărea în calitate de subiect

al raporturilor procesuale în calitatea reglementată de lege. Acest lucru ne indică asupra faptului că, deși, raporturile juridice materiale și cele procesuale reprezintă fenomene juridice distincte, ele în cazul realizării răspunderii juridice nu pot evolua separat, dimpotrivă sunt interconectate și interdependente.

Fiecare subiect al raportului juridic de răspundere dispune atât de drepturi, cât și de obligații. Conexiunea dintre drepturi și obligații în calitate de categorie filosofică, a fost caracterizată de către prof. Gh. Mihai [6, p.162]: Conexiunea dintre drepturi și obligații este complicată, se manifestă pe multe planuri și poate fi abordată din multiple perspective. Ea se reflectă în aceea că uneia și aceleiași persoane îi aparțin atât drepturi, cât și obligații. Din acest motiv sarcina de bază este de a garanta exercițiul drepturilor persoanei concomitent cu constrângerea ei să execute obligațiile ce-i revin. Nicidecum nu putem reduce raportul de răspundere juridică la simpla existență a dreptului statului de a pedepsi și a obligației subiectului de a suporta această pedeapsă. Subiectul ce a comis fapta ilicită nu reprezintă doar un obiect asupra căruia va acționa forța de constrângere a statului. Acesta deține și anumite drepturi, în așa fel încât acțiunile cu caracter de sancționare îi pot fi aplicate în corespundere cu fapta ilicită pe care a comis-o, în corespundere cu reglementările din sancțiunea normei juridice, care instituie pedeapsa concretă pentru fapta concretă.

Cumulul drepturilor specifice ale subiectului răspunderii juridice, la fel ca și volumul de obligații ce-i revin depind de forma răspunderii juridice subiect al căreia este acesta, însă, paralel urmează să ținem cont de existența unor astfel de *drepturi care formează fundamentele statutului juridic* al oricărei forme de răspundere juridică, care reflectă principiile generale ale răspunderii juridice și intermediază cele mai principale conexiuni dintre subiectul faptei ilicite și stat.

La această categorie de drepturi ale subiectului răspunderii juridice atribuim:

1. *Dreptul ca la limitările ce i se impun să se respecte întru totul limitele legale și legea.* Acest drept este legat, mai întâi de toate, de principiul legalității, care caracterizează reglementarea juridică a raporturilor sociale izvorâte în contextul comiterii faptei ilicite și nașterii răspunderii juridice pentru comiterea ei. Esența principiului legalității, în acest caz, constă în faptul că, temeiul, măsurile de răspundere juridică întotdeauna sunt strict reglementate de lege și de actele contractuale ce nu contravin legii. Semnificația practică a acestui principiu se rezumă la soluționarea problemelor legate de consfințirea juridică a temeiului răspunderii juridice, a formei acesteia, a limitelor ei, a formei procesuale, dar și a realizării ei inevitabile [7, p.113].

Principiul legalității este strâns legat de principiul contradictorialității. Mecanismul realizării principiului contradictorialității necesită fixare legislativă și executare ireproșabilă a elementelor contradictorialității; prezența părților, oferirea drepturilor egale, independența și neutralitatea instanței de judecată, posibilitatea intervenirii instanței în vederea completării eforturilor părților este încălcarea sau nerespectarea acestor condiții ce are drept urmare încălcarea principiului legalității și a principiului contradictorialității.

2. *Dreptul la o răspundere proporțională faptei ilicite comise.* Această proporționalitate se fundamentează pe principiile de echitate, oportunitate și individualizare. Din punctul de vedere al echității, diverse fapte ilicite trebuie să atragă diverse măsuri de răspundere, făptuitorul urmează să răspundă proporțional. Răspunderea este echitabilă doar atunci când sancțiunile aplicate corespund gradului de pericol social al faptei, intenției făptuitorului, motivelor comiterii faptei, personalității făptuitorului, gradului de vinovăție, circumstanțelor concrete în care a fost comisă fapta [7, p.113].

Autorii D. Sîrcu și A. Moarărescu consideră că, principiul proporționalității este aplicabil în cadrul răspunderii juridice, inclusiv sub denumirea de principiul justeții sancțiunii, presupunând că întinderea răspunderii trebuie să fie direct proporțională cu fundamentul acesteia [11, p.77]. Sancțiunea urmează a fi strict proporțională și corelativă faptei prejudiciabile delicventului. Principiul justeții sancțiunii presupune, în primul rând, în opinia prof. Gh. Avornic, proporționalitatea sancțiunii în raport cu gravitatea faptei ilicite [3, p.656].

Într-o accepțiune generală, principiul proporționalității apare ca o normă imperativă aplicabilă în vederea constatării unui echilibru just și adevărat corelativ între multipli factori (deseori de natură concurentă), care interacționează ca părți componente ale unui sistem întreg și complex. Principiul proporționalității este reclamat cu ocazia unor interese aflate în conflict, determinând prioritatea unuia dintre acestea prin analiza aspectelor urmării unui scop legitim și implementării de metode autorizate adecvate [7, p.187].

3. *Dreptul de a nu suporta chinuri fizice și umilirea demnității umane prin aplicarea sancțiunii.* Acestuia îi corespunde principiul umanismului, care implică în sine: exigențe morale incluse în litera legii, care asigură aplicarea unor măsuri concrete asupra persoanei, care exclud cruzimea, contribuie la apărarea și dezvoltarea intereselor societății, inviolabilității, respectului drepturilor și libertăților, cinstei și onoarei persoanei [12, p.113]. Caracterul uman al măsurilor aplicate în cadrul răspunderii juridice reflectă una dintre formele umanismului și obligă la o atitudine umanistă, atentă, respectuoasă față de onoarea și demnitatea omului. Manifestând umanism, societatea se autoperfecționează din punct de vedere al moralității și conștientizează necesitatea aplicării cât mai eficiente a principiilor moralității umane.

Analizând corelația principiului umanismului cu alte principii ale răspunderii juridice, concluzionăm că principiile legalității, echității, justiției umanismului reprezintă pilonii fundamentali de configurare a răspunderii juridice ca atare. Corelația dintre principiile nominalizate nu doar pune bazele unui criteriu de definire a răspunderii juridice, dar și creează metodologia de realizare a acesteia. Așadar, umanismul nu poate să existe fără legalitate, proporționalitate, celeritate, echitate, justiție sau libertate, dar nici fără răspundere. La rândul lor, nici cele din urmă nu pot să fie realizate în plenitudinea lor decât în condițiile existenței umanismului de drept și transformării lui în principiu de drept universal cu ajutorul conștiinței juridice a societății în general, dar și a fiecărui membru în parte ce pretinde a fi tratat corespunzător principiului vizat [8, p.14-20].

4. *Dreptul la apărare* presupune dispunerea de către subiectul răspunderii juridice a tuturor drepturilor care în mod real îi asigură posibilitatea de a se proteja în fața măsurilor de constrângere, de a identifica și argumenta circumstanțele ce îi justifică acțiunile sau îi atenuează răspunderea, de a-și apăra interesele legitime. Conținutul dreptului la apărare al subiectului răspunderii juridice este interpretat de unii autori doar în sens procesual. Totuși, în opinia noastră, acest drept constituțional are, mai întâi de toate, un conținut juridico-material și anume, acel complex de drepturi subiective garantate de stat care i se pune la dispoziția făptuitorului prin legea materială și la realizarea căora contribuie obligațiile organelor de stat ce le asigură. Astfel, dreptul la apărare ca element de conținut al statutului juridic al subiectului răspunderii juridice dispune de un caracter complex material-procesual și reprezintă una dintre cele mai importante garanții de asigurare a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice.

Din cele expuse vom conchide

că dreptul de apărare are un conținut complex și se manifestă sub următoarele aspecte:

- administrarea din oficiu de către organele judiciare a probelor în apărare;

- autoapărarea bănuțului, învinutului și inculpatului;

- asistența juridică acordată bănuțului, învinutului și inculpatului.

Dreptul la apărare, în opinia T. Osoianu ca drept fundamental, este garantat, cel puțin formal, aceasta pornind de la multitudinea de norme juridice de drept material sau procesual care se referă la conținutul, exercitarea și garanțiile acestuia [9, p.4-10].

Cu toate acestea, precizăm că existența cadrului legal necesar pentru garantarea dreptului la apărare este o premisă necesară, însă nu este și suficientă. Numai o aplicare corectă a normelor de drept material și procesual privitoare la dreptul la apărare poate garanta eficient acest drept.

5. *Dreptul la liberare de răspundere juridică sau de pedeapsă* în prezența circumstanțelor reglementate expres de lege. Acesta este rezultatul aplicării principiilor legalității, umanismului, echității, celerității și individualizării. Liberarea de răspundere juridică semnifică excluderea consecințelor negative reglementate de lege pentru comiterea faptei ilicite vis-a-vis de persoana făptuitorului [14, p.36]. Dreptul pentru liberare de răspundere poate servi gradul redus de pericol social al faptei, gradul redus de pericol social pe care-l prezintă persoana făptuitorului, comportamentul socialmente acceptabil al făptuitorului în urma comiterii faptei ilicite, scurgerea termenului de prescripție, amnistia și grațierea.

De toate aceste și alte prerogative subiectul dispune din momentul nașterii raportului material de răspundere juridică și până în momentul stingerii acestuia. Aceste prerogative sunt de natură materială (cu excepția dreptului la apărare

care are un caracter complex); ele se reflectă în forme procesuale, se exercită prin intermediul acțiunilor procesuale, dar aceste circumstanțe nu le exclud în niciun caz conținutul material.

De menționat că drepturile nominalizate anterior trebuie să corespundă normelor constituționale și actelor internaționale din domeniul drepturilor omului în virtutea respectării unității dintre actele interne și internaționale din același domeniu. Tocmai din acest motiv exercițiul drepturilor subiective ale subiectului răspunderii juridice urmează a se înscrie în limitele reglementate de lege și să se realizeze cu mijloacele admise de lege.

Concluzii. În concluzie menționăm că, categoria de statut juridic este una destul de complexă, iar, în sens larg, cuprinde atribute ale persoanei precum capacitatea juridică, garanțiile și condițiile fără de care subiectul nu-și poate realiza la modul practic drepturile și obligațiile pe care le deține. Totuși un rol determinant în statutul juridic al subiectului revine drepturilor și libertăților juridice, obligațiilor juridice, altfel spus elementele structurale ale conținutului fundamental al fenomenului examinat în sens restrâns. Completarea statutului juridic general în cazul răspunderii juridice se reflectă în dobândirea de către subiect a unor drepturi, libertăți, obligații ce nu sunt caracteristice tuturor subiectelor de drept, ele putând fi determinate ca specifice. Cumulul de drepturi, obligații, interese specifice ale subiectului răspunderii juridice prezintă o mare importanță pentru caracterizarea statutului juridic al acestuia, reprezintă o parte indispensabilă a acestuia.

Referințe bibliografice

1. ARAMĂ, E. Repere metodologice pentru studierea și aplicarea dreptului. Chișinău: CEP USM, 2009. 210 p.
2. AVORNIC, Gh. Teoria generală a dreptului. Chișinău: Cartier juridic, 2004. 656 p.
3. ELLIS, E. The principle of propor-

tionality in Law of Europa. Portland: Hart Pulliaing, 1999. 187 p.

4. LIICEANU, G. Despre limită. București: Humanitas, 2007. 228 p.

5. MICU, D. Garantarea drepturilor omului. București: All Beck, 1998. 376 p.

6. MIHAI, Gh. Teoria dreptului. Ediția a 3-a. București: C. H. Beck, 2008. 315 p.

7. MITITELU, D. Principiile răspunderii juridice. Teză de doctorat, Chișinău: ILIM, 2011. 196 p.

8. MUNTEANU, R. Corelația principiului umanismului cu cel al echității și justiției în cadrul răspunderii juridice. În: Materialele Conferinței științifice și teoretico-practice internaționale: „Promovarea drepturilor omului în contextul integrării europene: teorie și practică” ULIM. 18 octombrie 2013. p. 14-20.

9. OSOIANU, T., VESCO, I. Consacrarea normativă și doctrinară a dreptului la apărare. În: Avocatul poporului, nr. 2008, nr. 12, pp. 4-10.

10. REGUS, S. Drepturile și libertățile omului: limitare și restrângere. În: Закон и жизнь, 2012, nr.7, pp.54-57.

11. SÎRCU, D. MORĂRESCU, A. Definirea principiului proporționalității, în lumina jurisprudenței naționale și internaționale. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2013, nr. 3, p. 77-81.

12. ВИТРУК, Н. В. Общая теория правового положения личности. М.: Норма ИНФРА, 2017. 448с.

13. Конституция Российской Федерации (принята всенародным голосованием 12.12.1993) (с учетом поправок, внесенных Законами РФ о поправках к Конституции РФ от 30.12.2008 N 6-ФКЗ, от 30.12.2008 N 7-ФКЗ, от 05.02.2014 N 2-ФКЗ, от 21.07.2014 N 11-ФКЗ <http://www.constitution.ru/>

14. ТИХОНЕНКО, И. Н. Основания освобождения от юридической ответственности. Дис.... канд. юрид. наук. М., 1996. 161 с.

INFORMAȚIA DESPRE AUTOR:

Vasile DOBÎNDA,
doctorand, ULIM
tel.: 069150123
e-mail:
vasiledobinda78@gmail.com

INFORMATION ABOUT AUTHOR:

Vasile DOBÎNDA
Phd student
com Free International
University of Moldova
tel.: 069150123
e-mail:
vasiledobinda78@gmail.com

CZU: 342.531.4(478)

DOCUMENTAREA CA METODĂ DE REALIZARE A CERCETĂRII DOCTORALE

Victor DONOS

doctorand,

Școala doctorală Științe Juridice, Politice și Sociologice

Articolul cuprinde o trecere în revistă a uneia dintre cele mai importante metode de cercetare, precum este documentarea. După o scurtă expunere a esenței și modalităților de realizare și aplicare a acestei metode, autorul precizează modalitatea de aplicare a acesteia la realizarea propriei cercetări de doctorat, aflată în plină desfășurare.

Cuvinte-cheie: teză de doctorat, cercetare științifică, metodologie, metodă de cercetare, documentare.

DOCUMENTATION AS A METHOD OF REALIZATION OF THE DOCTORAL THESIS

The article includes an overview of one of the most important research methods such as documentation. After a brief presentation of the essence and methods of implementation and application of this method, the author specifies how to apply it to his own doctoral research, which is in full swing.

Keywords: doctoral thesis, scientific research, methodology, research method, documentation.

Introducere. Activitatea de cercetare/studiu a unui cercetător (inclusiv a unui cercetător doctorand) presupune, în primul rând, cunoașterea literaturii editate de alți cercetători în domeniul de referință, în vederea utilizării lor (ca sursă de inspirație) pentru cercetările/descoperirile ulterioare.

Cunoașterea literaturii de specialitate este posibilă prin intermediul aplicării metodei cercetării bibliografice, care înseamnă o activitate de selectare a surselor de informație, utilizând diferite instrumente bibliografice: cataloage electronice și tradiționale, bibliografii, baze de date, site-uri etc. Activitatea de cercetare bibliografică poartă denumirea de **documentare**, fără de care nicio cercetare științifică nu poate fi realizată.

Scopul studiului. În contextul în care, cu puțin timp în urmă am demarat realizarea unui important proiect de cercetare doctorală, considerăm că ne este absolut necesar (și avem în vedere toți tinerii cercetători/doctoranzi) să pătrundem în

esența documentării ca metodă de cercetare științifică, pentru că aflându-i particularitățile, să ne formăm abilități de aplicare eficientă a acesteia.

Rezultate obținute. Așadar, potrivit specialiștilor în domeniu [1; 2; 3; 4], documentarea este o etapă necesară a cercetării științifice, având drept scop cunoașterea experienței științifice în domeniul supus investigației, în domeniile afiliate și în celelalte domenii de cunoaștere a realității. Documentarea este un proces multilateral care conturează mijloacele necesare diseminării documentelor și familiarizează cu subiectul viitoarei cercetări.

În esența sa, documentarea este un proces cu un conținut complex care cuprinde trei forme: *documentarea bibliografică*, *documentarea directă* și *consultarea specialiștilor*.

În general, procesul de documentare cuprinde câteva etape: informarea asupra surselor; culegerea surselor; studierea surselor; utilizarea surselor.